

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านอุตสาหกรรมและการบริการ ทำให้ตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานระดับพื้นฐานที่มีทักษะวิชาชีพในอัตราที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพในการผลิต การแข่งขันกับตลาดต่างประเทศ ทำให้การเปลี่ยนแปลงและความต้องการดังกล่าวมีผลกระทบต่อสภาพของตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดอาชีวศึกษาของประเทศ ที่ต้องมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการให้สามารถจัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนระดับกลางที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและประกอบอาชีพอิสระได้อย่างแท้จริง (กรมอาชีวศึกษา, 2540)

วิทยาลัยการอาชีพเป็นสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิคอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสามารถสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระได้ โดยวิทยาลัยการอาชีพเป็นสถานศึกษาที่ประกาศจัดตั้งใหม่เมื่อปี 2535 มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งขึ้นเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพเข้าไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น และจัดตั้งขึ้นในเขตพื้นที่ที่ไม่มีสถานศึกษาประเภทวิชาชีพตั้งอยู่ซึ่งส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอรอบนอก โดยหน้าที่หลักของวิทยาลัยการอาชีพจะเป็นการผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพแก่ประเทศชาติ และมีรูปแบบของสถานศึกษาที่ประหยัดแต่สามารถจัดบริการทางการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพได้อย่างกว้างขวางทุกประเภทวิชา ตามความต้องการของท้องถิ่นทั้งหลักสูตรในระบบและนอกระบบ มีความเชื่อมโยงและสามารถถ่ายโอนหน่วยกิตกันได้ สร้างโอกาสการมีงานทำและการสร้างงาน เน้นการพึ่งพาตนเองของสถานศึกษา สร้างจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง การรักถิ่นฐานและทรัพยากรท้องถิ่นให้กับผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างงานและพัฒนาอาชีพของประชาชน โดยการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

สำหรับการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพ มีการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพประเภทกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม ศิลปกรรม และอุตสาหกรรม ที่ใช้เวลาในการเรียนน้อยสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสามารถแบ่งหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นที่เปิดสอนในวิทยาลัยการอาชีพได้ดังต่อไปนี้ (กรมอาชีวศึกษา, 2540)

1. หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น(หลากหลาย) จะมีการจัดหลักสูตรเพื่อการศึกษาของผู้เรียนหลากหลายในหลาย ๆ หลักสูตร เช่น หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น 45 ชั่วโมง หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น 75 ชั่วโมง หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น 100 ชั่วโมง หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น 225 ชั่วโมง โดยจะเป็นการรับผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาขึ้นไปเข้าเรียนโดยเสียค่าลงทะเบียนเรียน 10 บาท และเสียค่าเล่าเรียนชั่วโมงละ 1 บาท (ยกเว้นในรายวิชาที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และฝึกขับรถยนต์ ซึ่งต้องเสียค่าเล่าเรียนชั่วโมงละ 5 บาท) เมื่อจบการศึกษาตามหลักสูตรแล้วจะได้รับใบประกาศนียบัตรรับรองความรู้ความสามารถและนำเอาความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้

2. หลักสูตร 108 อาชีพ จัดเป็นหลักสูตรเจาะลึกลงไปในการฝึกย่อย ๆ โดยรับบุคคลทั่วไปไม่จำกัดความรู้เข้าเรียนและฝึกอาชีพต่าง ๆ ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยได้ดำเนินการจัดสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 โดยจัดเป็นหลักสูตรพระยะสั้น ๆ เช่น 3 ชั่วโมง 6 ชั่วโมง ฯลฯ โดยจัดสอนตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งอาจจะจัดสอนในสถานศึกษาหรืออาจจะออกไปสอนภายนอกสถานศึกษาซึ่งอาจจะเป็นในชุมชน หมู่บ้าน และมีกลุ่มคนที่สนใจก็ได้ เพื่อให้มีวิชาชีพติดตัวและสามารถประกอบอาชีพส่วนตัวเป็นอาชีพรองในการดำรงชีพในยุคที่เศรษฐกิจฝืดเคืองและมีปัญหา

3. หลักสูตร 9+1 เป็นหลักสูตรที่รับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าศึกษาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นอีก 1 รายวิชา โดยมีจุดประสงค์ที่จะให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับดังกล่าวและว่างงานได้ฝึกอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ ติดตัวไว้สำหรับประกอบอาชีพต่อไป

4. หลักสูตร 12+1 รับผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ว่างงานเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นอีก 1 รายวิชา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้ผู้จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และว่างงาน โดยมีวิชาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพติดตัวไว้สำหรับประกอบอาชีพในอนาคต

5. หลักสูตรวิชาชีพแกนมัธยม เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อเสริมการเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียนซึ่งกำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาได้เรียนวิชาชีพในรายวิชาชีพเลือกของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา

จะเห็นได้ว่าในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพในปัจจุบันมีแนวนโยบายและเป้าหมายในการจัดการศึกษาโดยแบ่งหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นออกเป็นหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนที่สนใจสามารถนำเอาความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ได้รับจากการเรียนการสอนไปใช้ในการประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต และยึดหยุ่นตามความต้องการของตลาดแรงงานเป็นการสนองนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เร่งรัดการเพิ่มปริมาณการผลิต ช่างเทคนิค และช่างฝีมือในสาขาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม โดยเน้นการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐเพื่อสนองความต้องการซึ่งกันและกันในการผลิตกำลังคน ซึ่งในปัจจุบันพบว่าจากกลไกทางด้านตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรมในเขตภาคเหนือมีความต้องการแรงงานในอัตราที่มากขึ้นทุกปีโดยในปีพ.ศ.2545 ในภาคเหนือมีความต้องการแรงงานด้านอุตสาหกรรมเป็นอันดับ 1 (484,742 คน) รองลงมาคือบริเวณรอบกรุงเทพฯ (117,961 คน) และอันดับสามคือกรุงเทพฯ (105,421 คน)(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545) จากผลของความต้องการแรงงานดังกล่าวเป็นผลทำให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาในภาคเหนือโดยมุ่งให้มีการสนับสนุนด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสนับสนุนให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการประสานกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานในท้องถิ่น (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543) ทำให้ในส่วนของวิทยาลัยการอาชีพต้องมีการดำเนินการในการสร้างและพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถสอดคล้องกับแนวนโยบายในปัจจุบัน

แต่ในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพในปัจจุบันพบว่าวิทยาลัยการอาชีพส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเกี่ยวกับปัญหาในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ปัญหาทางด้านงบประมาณ ปัญหาทางด้านบุคลากรที่เป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน โดยรวมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัย ชนิษฐา จงพิพัฒน์วิชัย (2541) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยการอาชีพ ไว้ว่า ในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนของวิทยาลัยการอาชีพยังขาดแคลน และครูผู้สอนวิทยาลัยการอาชีพส่วนใหญ่เป็นครูบรรจุใหม่ทำให้ขาดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และขาดความเข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาเท่าที่ควร ซึ่งนอกเหนือจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษารายงานผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพป่าซาง ในการจัดงาน “ปฏิรูปการศึกษายุคใหม่ BEYOND EDUCATIONAL REFORM” ที่จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 17-18 กรกฎาคม 2547 ประกอบกับสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคเหนือ ซึ่งประกอบด้วยรองผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพเชียงคำ (นายทวี บัวทอง, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2550)

รองผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพเกาะคา (นายจำเนียร รัตนโชติ, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2550) รองผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพจอมทอง (นายโกเมศร์ ช่อนกลิ่น, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2550) พบว่าในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันของวิทยาลัยการอาชีพมี ปัญหาในทิศทางเดียวกัน คือปัญหาในด้านของการขาดแคลนงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการ นำไปจัดสรรเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ และนอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญใน เรื่องที่สองคือปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอนที่มีปัญหาการได้รับจัดสรรครูผู้สอนมาในจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับความต้องการที่จะจัดสรรและมอบหมายหน้าที่ต่าง ๆ อีกทั้งครูผู้สอนส่วนใหญ่ที่ ได้รับเป็นครูที่บรรจุใหม่ มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย อีกทั้งมีภาระหน้าที่ในการทำงานมาก ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนไม่ดีเท่าที่ควร แต่ทั้งนี้วิทยาลัยก็ทำการ แก้ปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาครูโดยการจัดการฝึกอบรมบ้างในบางครั้ง แต่ส่วนใหญ่จะ เป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมอบหมายงานที่แต่ละบุคคลรับผิดชอบเป็น ส่วนใหญ่ ซึ่งอาจทำให้การพัฒนาที่เกิดขึ้นกับครูอาจไม่เพียงพอเท่าที่ควร

แต่ทั้งนี้ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีนโยบายพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในส่วนของการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพของบุคลากร ครูอาจารย์ ผู้บริหารให้มีความรู้ ทักษะให้สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สร้าง แรงจูงใจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรเร่งรัดพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทาง วิชาการและเทคโนโลยีให้มีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง และศึกษาความต้องการในการพัฒนา บุคลากร การพัฒนาองค์กรและกลไก ในการศึกษาหาความต้องการในการพัฒนาบุคลากร การวางแผนบุคลากร การพัฒนา การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการทดสอบคุณภาพ มาตรฐานวิชาชีพในสาขาที่จำเป็น และส่งเสริมให้มีการวางแผน การพัฒนาและฝึกอบรมเพื่อ พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ครู อาจารย์ และผู้บริหาร ตลอดจนมีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาครู อาชีวศึกษาขึ้น โดยมุ่งหวังการพัฒนาครูทั้งในด้านทางด้านความรู้ ทางด้านเทคนิควิธี และ ทางด้านคุณลักษณะและเจตคติ (อาชีวศึกษา, 2538) ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเท่าที่ควร ส่งผลให้เป้าหมายที่ตั้งไว้เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียน การสอนของครูผู้สอน ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ซึ่งทั้งนี้เกิดจากสาเหตุที่เนื่องมาจากในการ จัดการพัฒนาเป็นการจัดการที่ไม่คำนึงถึงการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์อย่างแท้จริง

ทั้งนี้เนื่องมาจากในการพัฒนาใด ๆ ก็ตามหาก ได้มีกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับปรุง ตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพและค้นคว้าด้วยตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง โดยการสร้างสรรค์และวางแผนการกระทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดการ พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของตนเองและหน่วยงานและส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่าง

ต่อเนื่องในทุก ๆ ด้าน (ศศิธร กุลศิริสวัสดิ์, 2537) การพัฒนาของแต่ละบุคคลถือเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้และกระทำต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน ดังนั้นการพัฒนาจึงมิได้จำกัดอยู่เฉพาะแนวทางหรือวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การฝึกอบรม การเข้าร่วมประชุมสัมมนา หรือการเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาเท่านั้น (เสาวลักษณ์ สิงห์โกวินท์, 2527) แต่การพัฒนาตนเองนั้นจะหมายรวมถึงการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นได้ตลอดชีวิตของบุคคลผู้นั้นด้วย ซึ่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของแต่ละบุคคลจะมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งกับองค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในส่วนของภาครัฐบาลและเอกชน เนื่องจากองค์กรทุก ๆ องค์กรมีเป้าหมายที่สำคัญคือต้องการให้องค์กรสามารถอยู่รอด มีการขยายตัวและเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง (ชูชัย สมิทไกร, 2540) โดยบุคลากรในองค์กรจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ช่วยในการบริหารและจัดการงานให้มีสภาพคล่องและต่อเนื่องเป็นกระบวนการ ซึ่งองค์กรจะมีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะทัศนคติ ตลอดจนบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมมากที่สุดเพื่อให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับบุคลากรอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถ กระตุ้น สนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรของตนเองศึกษาหาความรู้จากสิ่งต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงแต่จากการที่องค์กรจัดขึ้นเท่านั้น แต่หมายรวมไปถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถในการทำงาน ความเจริญงอกงามทางด้านจิตใจ รวมไปถึงการพัฒนาบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับงาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาองค์กรทั่วทั้งองค์กรต่อไปในอนาคต

ซึ่งในปัจจุบันองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคือ องค์กรหรือหน่วยงานประเภทสถานศึกษาที่ต้องมีการพัฒนาครูผู้สอนที่มีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน และให้การสนับสนุนช่วยเหลือชุมชน ให้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนางานเพื่อให้เกิดความรู้ คือความรู้ทั้งในด้านวิธีสอน การเขียนแผนการสอน การวัดประเมินผล อีกทั้งความรู้ในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์ธรรมชาติ หรือกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่มีความเกี่ยวข้องหรือเป็นองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการสรุปองค์ประกอบของการศึกษาที่ครูต้องใช้และพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, พระราชบัญญัติ การอาชีวศึกษา, สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา (2539) รวมถึงการศึกษางานวิจัยของ ศิริยา เพ็ชรแก้ว (2540), ชวลา อรุณสวัสดิ์ (2545) สามารถสรุปองค์ประกอบของการจัดการเรียน การสอนทำให้สามารถเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองของครู ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตร ครูมีความจำเป็นอย่างไรที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อที่จะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เรียนได้
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูจะต้องรู้จักปรับปรุงตนเองทางด้านเทคนิควิธีการสอนทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น
3. ด้านครูผู้สอน ครูผู้สอนจะต้องมีการพัฒนา ฝึกฝน ปรับปรุงตนเองในด้านทักษะทัศนคติและฝึกฝนให้ตนเองเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอน
4. ด้านสื่อการสอน ครูจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักสร้างสรรค์ พัฒนา และจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมเพียงพอต่อการจัดการศึกษา
5. ด้านการวัดและการประเมินผล ครูต้องพัฒนาตนเองโดยการศึกษาและจัดการทำการประเมินทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงปัญหาของการจัดการเรียนการสอนและแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
6. ด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกงาน ครูจะต้องมีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดสถานที่ฝึกงานเพื่อให้มีคุณภาพและมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

ในการศึกษาสภาพปัญหาและวิธีการที่ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนนอกจากจะต้องศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนแล้วยังต้องมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับสภาพปัญหาและวิธีการพัฒนาตนเองของครูอีกด้วย เนื่องจากในการทำงานบุคคลจะต้องประสานการทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารซึ่งจะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการบริหารจัดการงานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานนั้น ๆ รวมถึงมีอำนาจในการตัดสินใจและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารมีความจำเป็นที่ต้องใส่ใจและตระหนักถึงเรื่องที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงานของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2541) ซึ่งในการพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารเพื่อให้ทราบความต้องการของครูในด้านต่าง ๆ และให้ทราบความคิดเห็นและแนวทางของผู้บริหารในการวางแผนเพื่อปรับปรุงพัฒนาและอำนวยความสะดวกทั้งในด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ การให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ขวัญกำลังใจและวางแผนการพัฒนาผู้สอน รวมถึงประสานและหาแหล่งวิทยาการในการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องถ้ำน ได้ตามความต้องการของผู้สอน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่จะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

จากที่ผู้วิจัยจะศึกษาการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร วิชาชีพระยะสั้นตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูแล้ว ผู้วิจัยยังศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรทางด้าน สถานภาพส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของครู โดยการศึกษาและเปรียบเทียบกลุ่ม ครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกันมี สภาพปัญหาการพัฒนาตนเองและวิธีการพัฒนาตนเองแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ ในการจัดรูปแบบและวิธีการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการในเรียนรู้ของ ประชาชนซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัญหาและ วิธีการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนในหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นทั้ง 6 ด้านซึ่งประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อ การเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และฝึกงานของวิทยาลัยการอาชีพ ในเขตภาคเหนือ

2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับ สภาพปัญหา และวิธีการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการ จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น วิทยาลัยการอาชีพ ในเขตภาคเหนือที่มีเพศ ต่างกัน อายุต่างกัน สถานภาพสมรสต่างกัน ประสบการณ์ทำงานต่างกัน และวุฒิการศึกษาต่างกัน ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู

สมมติฐานของงานวิจัย

ในการศึกษาวิจัยการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร วิชาชีพระยะสั้นตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูวิทยาลัยการอาชีพ ในเขตภาคเหนือเป็นการศึกษา และเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัญหาและวิธีการพัฒนาตนเองว่ามีการ รับรู้ที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองจากนักวิชาการ ทั้งปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541), พรพรรณราย ทรัพย์ประภา (2548) และจากผลงานวิจัยต่าง ๆ ทำให้พบว่า ลักษณะทาง พันธุกรรมและลักษณะทางกายภาพของแต่ละบุคคลทั้ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ และอาชีพหรือตำแหน่งงานจะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองที่แตกต่างกัน เนื่องจาก การพัฒนาตนเองจะเกิดจากพฤติกรรมกรรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งที่แต่ละคนจะมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน

อันเป็นผลมาจากพื้นฐานการเจริญเติบโตของแต่ละคนจะมีสิ่งกระตุ้น สิ่งกระทบ และสิ่งที่เสริมแต่งแตกต่างกัน ซึ่งปัจจัยที่ทำให้แตกต่างกันคือพันธุกรรมที่จะเป็นตัวกำหนดความแตกต่างทางด้านกายภาพและสติปัญญา และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวที่จะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะ ความเชื่อ ค่านิยม การปฏิบัติตัว รวมทั้งศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรม ดังนั้นเมื่อคนเรามีความแตกต่างกันทางด้านพันธุกรรมและทางสิ่งแวดล้อมแล้วจึงเป็นไปได้ว่าแต่ละคนจะคิดและรับรู้เหมือน ๆ กัน ดังนั้นในการทำการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้เสนอสมมติฐานของงานวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารและครุมีการรับรู้สภาพปัญหาและวิธีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น ของวิทยาลัยการอาชีพ ในเขตภาคเหนือ ในด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกงานที่แตกต่างกัน

2. สภาพปัญหาการพัฒนาตนเองและวิธีการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพ ในเขตภาคเหนือ ที่มีเพศแตกต่างกัน อายุแตกต่างกัน สถานภาพสมรสแตกต่างกัน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน จะมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในเรื่องการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพระยะวิชาชีพพระยะสั้น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคเหนือ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่สถานภาพส่วนบุคคลที่เป็นสาเหตุของการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น วิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคเหนือดังนี้

สถานภาพส่วนบุคคล

- อายุ
- เพศ
- สถานภาพสมรส
- วุฒิการศึกษา

- ประสพการณ์ในการทำงาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้ของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและวิธีการพัฒนาตนเองของครูในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น ของวิทยาลัยการอาชีพ ในเขตภาคเหนือ ใน 6 ด้านดังนี้

2.2.1 ด้านหลักสูตร

2.2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2.3 ด้านครูผู้สอน

2.2.4 ด้านสื่อการเรียนการสอน

2.2.5 ด้านการวัดและประเมินผล

2.2.6 ด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกงาน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การพัฒนาตนเอง หมายถึง ความตั้งใจในการเรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะคติ และประสพการณ์ให้เกิดขึ้นกับตนเอง อันจะส่งผลต่อปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองของครูในด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและฝึกงาน ทั้งนี้เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ

2. สภาพปัญหาการพัฒนาตนเอง หมายถึง ผลกระทบหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากตัวเองหรือสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะคติ และประสพการณ์ของครูในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 6 ด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกงาน

3. วิธีการพัฒนาตนเอง กระบวนการต่าง ๆ ผู้พัฒนาตนเองใช้ในการเรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเอง เช่น การศึกษาด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้ หรือการอบรม ฯลฯ เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนทั้ง 6 ด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกงาน

4. การพัฒนาตนเองในด้านหลักสูตร หมายถึง การเรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะ และประสพการณ์ โดยการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอนเพื่อให้การสอนมีความสอดคล้องเหมาะสม ตามความต้องการของผู้เรียนในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคเหนือ

5. การพัฒนาตนเองในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การเรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะ และประสพการณ์ โดยการศึกษาและเลือกสรรวิธีการในการจัดการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความ สนใจและกระตือรือร้นในการเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคเหนือ

6. การพัฒนาตนเองในด้านครูผู้สอน หมายถึง การเรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะ และประสพการณ์ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

7. การพัฒนาตนเองในด้านการสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การเรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะ และประสพการณ์ในการเลือกใช้ และการนำสื่อไปใช้ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและความต้องการของผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคเหนือ

8. การพัฒนาตนเองในด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง การเรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะ และประสพการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคเหนือ

9. การพัฒนาตนเองในด้านสถานที่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและฝึกงาน หมายถึง การเรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะ และประสพการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการจัดสถานที่ที่ใช้ในการสอนให้มีมาตรฐานและสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นของวิทยาลัยการอาชีพในเขตภาคเหนือ

10. หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น หมายถึง หลักสูตรที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนหรือผู้สนใจทั่วไปโดยไม่จำกัดความรู้ และระยะเวลาในการศึกษาจะแตกต่างกันไปตามเนื้อหาของแต่ละสาขาวิชา เช่น หลักสูตรวิชาชีพ(หลายหลาย) โดยจะใช้เวลาในการเปิดสอน 45 ชั่วโมง, 75 ชั่วโมง, 100 ชั่วโมง, 120 ชั่วโมง, และ 225 ชั่วโมง หลักสูตร 108 อาชีพ หลักสูตร 9+1 หลักสูตร 12+1 หลักสูตรวิชาชีพแกนมัธยม รับผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

ขึ้นไปเข้าศึกษา เมื่อจบการศึกษาตามหลักสูตรจะได้รับใบสำคัญรับรองความรู้ความสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้

11. ครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ให้การศึกษา และปฏิบัติงานเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันของวิทยาลัยการอาชีพในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

12. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่ในการบริหาร จัดการ ดูแลและอำนวยความสะดวกในงานด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิชาการ ส่งเสริมการศึกษา วางแผนและพัฒนาการศึกษา ฯลฯ ของวิทยาลัยการอาชีพ

13. วิทยาลัยการอาชีพ หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันที่ตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาและสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทั้งในภาครัฐบาล เอกชน หรือประกอบอาชีพอิสระได้โดยมีพื้นฐานความรู้พอเพียงสำหรับการศึกษาหาความรู้ในระดับสูงขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา และวิธีการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูวิทยาลัยการอาชีพ ในเขตภาคเหนือ

2. เพื่อเป็นข้อมูลให้ครูผู้สอนในการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้สถานศึกษาในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงในการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูวิทยาลัยการอาชีพ ในเขตภาคเหนือให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น